

UWV Landelijke arbeidsmarktprognose 2017

Update, 30 januari 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Vraag en aanbod van arbeid in 2017	3
1.1. Vraag naar arbeid	3
1.2. Groei van werkgelegenheid bij flexibele banen en ZZP'ers	4
1.3. Arbeidsaanbod en werkloosheid	6
2. Vraag naar werknemers per sector in 2017	9
2.1. Sectoren met groeiende werkgelegenheid	9
2.2. Sectoren met stabiele of krimpende werkgelegenheid	14
3. Verschillen met de prognose van mei 2016	16
Begrippenlijst	17
Lijst van afkortingen	20
Bijlage I Economische ontwikkeling	21
Bijlage II Sectorindeling	23
Colofon	24

Samenvatting

In 2016 zette het herstel van de economie en arbeidsmarkt door

In 2016 zette het economisch herstel door: de economie groeide met 2,1%. De arbeidsmarkt herstelde zich sterk op verschillende onderdelen. Het aantal banen nam in 2016 met zo'n 126 duizend toe naar ruim 10 miljoen banen. De groei zat vooral in het aantal banen van werknemers (119 duizend; een groei van 1,6%), bij zelfstandigen bleef de banengroei beperkt (7 duizend; 0,3% groei).

Stabiele economische groei en toename arbeidsvraag in 2017

Het Centraal Planbureau verwacht ook voor 2017 een stabiele economische groei van 2,1%. Naar verwachting groeit de werkgelegenheid met 138 duizend banen, waarvan 50 duizend banen in de uitzendsector en 20 duizend banen van zelfstandigen. Er ontstaan ook meer banen in de detailhandel, delen van de zorgsector, groothandel, specialistische en zakelijke diensten, horeca en bouwnijverheid. In het openbaar bestuur en de financiële dienstverlening krimpt het aantal banen.

De groei van de werkgelegenheid zit vooral bij flexibele banen zoals tijdelijke contracten, uitzendkrachten en ZZP'ers. Vooral bij kleinere bedrijven neemt het gebruik van tijdelijke contracten toe, maar ook grotere bedrijven zetten meer mensen met een tijdelijk contract in.

Het aantal vacatures neemt snel toe

Het aantal vacatures groeit sneller dan verwacht. Naar verwachting zijn er in 2017 circa 965 duizend vacatures. Deze toename van het aantal vacatures ontstaat grotendeels door meer baanwisselingen van werknemers, maar ook door de groeiende productie en vervanging van werknemers die met pensioen gaan of om een andere reden stoppen met werken. De vacaturegroei biedt voor werklozen kansen op een baan, zeker in de sectoren waar de vacaturegraad oploopt en veel moeilijk vervulbare vacatures zijn. De vacaturegraad, het aantal vacatures per duizend banen, is vooral hoog in de sector informatie en communicatie en loopt op in de industrie en bouw. Het zijn vooral vacatures voor ICT- en technische functies die moeilijk vervulbaar zijn.

Het arbeidsaanbod stijgt, werkloosheid neemt af

In 2017 groeit de beroepsbevolking, het arbeidsaanbod, naar ruim 9 miljoen mensen tussen 15 en 75 jaar. De arbeidsparticipatie neemt licht toe doordat meer mensen (langer) blijven werken en er meer mogelijkheden zijn om aan het werk te gaan. De economische groei en toename van de vraag naar arbeid beïnvloeden het aantal WW-uitkeringen positief. De instroom in de WW daalt van 491 duizend in 2016 naar 437 duizend in 2017, een daling van 54 duizend uitkeringen. Ook het aantal lopende WW-uitkeringen neemt af van 412 duizend eind 2016 naar 369 duizend eind 2017.

Bronnen en leeswijzer

Deze publicatie geeft de verwachtingen van UWV weer voor de arbeidsmarkt in 2017. We actualiseren op hoofdlijnen de gedetailleerde landelijke arbeidsmarktprognose van mei 2016 aan de hand van de laatste voorspellingen van het Centraal Planbureau¹ over de economische groei. We maken ook gebruik van de recente realisatiecijfers over economische groei, banen, vacatures en WW-uitkeringen. De realisatiecijfers zijn meestal cijfers tot en met de eerste drie kwartalen 2016 (zoals de economische groei en het aantal banen) en soms zijn het realisatiecijfers over heel 2016 zoals bij het aantal WW-uitkeringen. De gegevens zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (historische gegevens over bevolking, banen en vacatures) en de eigen UWV-administratie (WW-uitkeringen). De actualisatie van de arbeidsmarktprognose is uitgevoerd door onderzoeksbureau Panteia (arbeidsvraag en vacatures) en UWV (arbeidsaanbod en WW-uitkeringen).

¹ CPB (december 2016). Economisch herstel zet door. Begroting in evenwicht. Decemberraming 2016. Economische vooruitzichten 2017. Den Haag: CPB.

1. Vraag en aanbod van arbeid in 2017

1.1. Vraag naar arbeid

Meer banen en vacatures door sterke economische groei

Door de aanhoudende economische groei van 2,1% in zowel 2016 als 2017² (zie ook bijlage I) neemt de werkgelegenheid in 2017 toe met 138 duizend banen. Dit zijn zowel voltijds- als deeltijdbanen en banen van werknemers en zelfstandigen (zie tabel 1.1; omgerekend arbeidsjaren, komen er in 2017 79 duizend banen bij).

De werkgelegenheid van werknemers groeit naar verwachting naar 8 miljoen banen in 2017, eenzelfde niveau als in 2008 (+119 duizend in 2016 en +118 duizend in 2017). Omgerekend naar arbeidsjaren zijn er in 2017 bijna zes miljoen werknemersbanen.

Het aantal banen van zelfstandigen groeit naar 2,1 miljoen banen in 2017 (+7 duizend in 2016 en +20 duizend in 2017). Bij banen van zelfstandigen gaat het om zowel zelfstandigen die alleen als zelfstandige werken, als om mensen die een hoofdbaan in loondienst hebben en als bijbaan zelfstandige zijn. Ook hier gaat om zowel grote als (hele) kleine banen. Het aantal zelfstandigenbanen groeide in 2016 minder snel dan in de jaren 2010 t/m 2015 (met uitzondering van 2013). De voorspelling van zelfstandigebanen kent echter een grote mate van onzekerheid omdat de invoering van de wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelatie een rol speelt bij de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen zonder personeel (zie paragraaf 1.2).

Het aantal ontstane vacatures groeide in 2016 onverwacht sterk met 12% (+102 duizend) en naar verwachting neemt het aantal vacatures in 2017 nog met 4% toe (+39 duizend, zie tabel 1.1). Het aantal vacatures groeit door de gunstige economische vooruitzichten en het vertrouwen van consumenten: mensen wisselen vaker van baan en bedrijven werven extra personeel om hun activiteiten uit te breiden. Hierdoor groeit de vacaturegraad, het aantal openstaande vacatures per duizend banen (box 1.1).

Tabel 1.1 Ontwikkeling van aantal arbeidsjaren, banen en vacatures

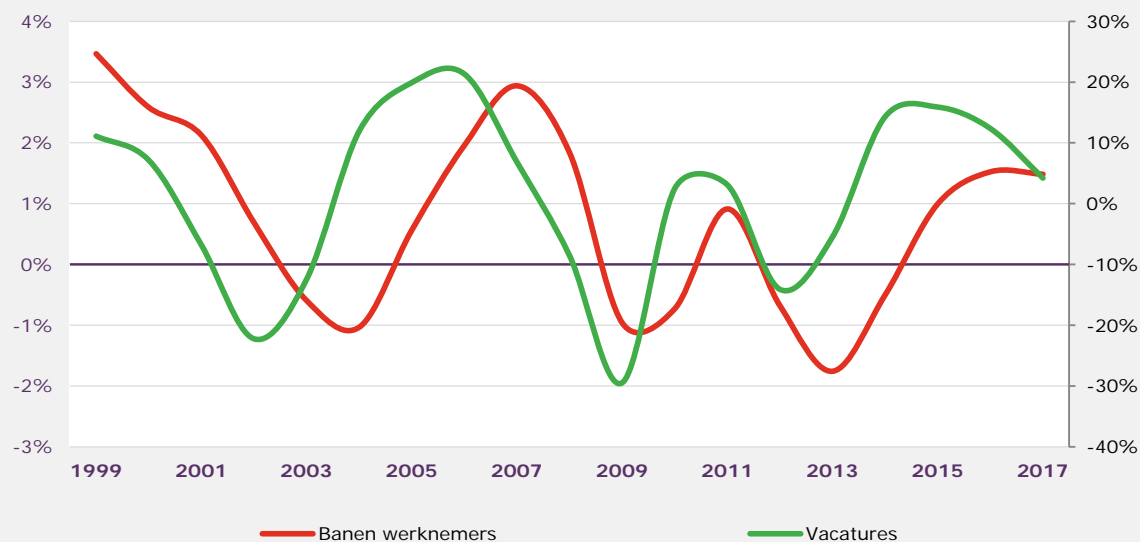
	Aantal (x 1.000)			Groei (in %)	
	2015	2016	2017	2016	2017
Arbeidsjaren totaal	7.021	7.112	7.190	1,3%	1,1%
Arbeidsjaren werknemers	5.821	5.906	5.973	1,5%	1,1%
Arbeidsjaren zelfstandigen	1.200	1.206	1.217	0,5%	0,9%
Banen totaal	9.882	10.008	10.145	1,3%	1,4%
Banen werknemers	7.807	7.926	8.044	1,5%	1,5%
Banen zelfstandigen	2.075	2.082	2.102	0,3%	1,0%
Aantal ZZP'ers	1.022	1.030	1.051	0,7%	2,1%
Vacatures	824	926	965	12%	4%

² CPB (december 2016). Economisch herstel zet door. Begroting in evenwicht. Decemberraming 2016. Economische vooruitzichten 2017. Den Haag: CPB.

Box 1.1 Het aantal vacatures per duizend banen neemt toe

Het aantal ontstane vacatures steeg in de periode 2006-2008 tot net boven de 1 miljoen en nam tijdens de economische crisis sterk af tot 620 duizend. Vacatures ontstaan voor het grootste deel door het vertrek van personeel: mensen die van baan wisselen en uittreeders. Het aandeel vacatures dat ontstaat wegens uitbreiding van bedrijfsactiviteiten is kleiner. Het aantal openstaande vacatures neemt bij het aantrekken van de economie toe. Er zit altijd enige vertraging in het ontstaan en vervullen van vacatures en daardoor loopt de vacaturegraad op (het aantal openstaande vacatures per duizend banen), wordt de arbeidsmarkt krappere en neemt het aandeel moeilijk vervulbare vacatures toe. Figuur 1 geeft de groei van het aantal vacatures en werknemers banen weer. De figuur laat zien dat er in de periode van economische groei enige tijd zit tussen de groei van het aantal vacatures en groei van het aantal banen. Het duurt immers een tijdje voordat vacatures ingevuld worden.

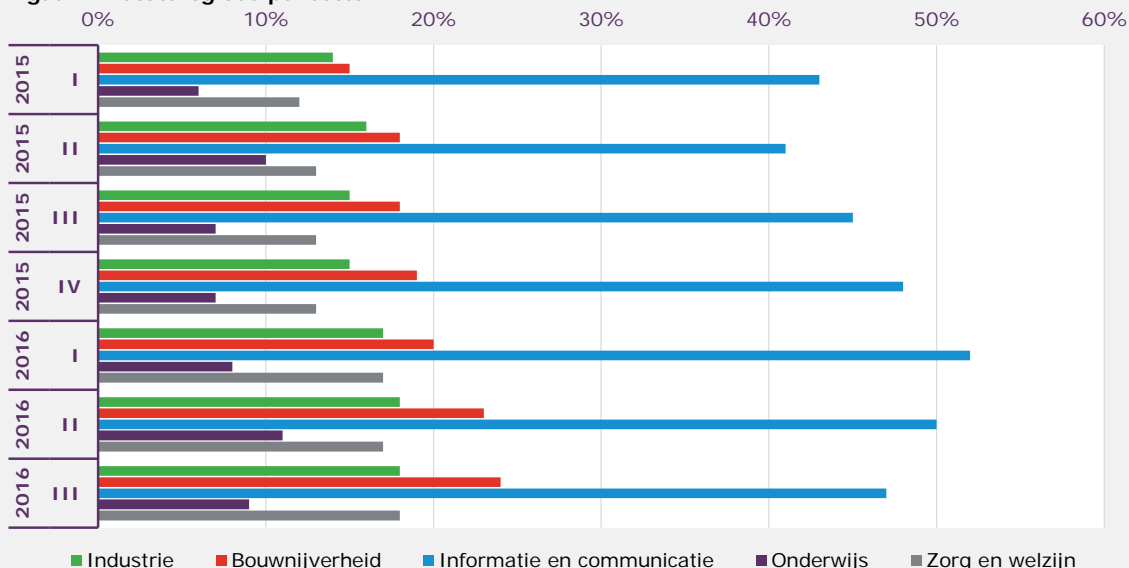
Figuur 1 Ontwikkeling groei banen werknemers (linker-as) en groei vacatures (rechter-as)

Bron: CBS

In figuur 2 is van een vijftal sectoren de vacaturegraad weergegeven.^a De vacaturegraad is het hoogst in de sector informatie en communicatie en het laagst in het onderwijs. Door de oplopende vacaturegraad, vooral in de industrie en bouwnijverheid, neemt ook het aandeel moeilijk vervulbare vacatures toe. Een groot deel van de vacatures voor ICT'ers op hbo-niveau in moeilijk vervulbaar (65%). Van de vacatures voor technici (industrie, onderhoud en productie) zijn vooral de vacatures op mbo-niveau moeilijk vervulbaar (52-56%). Voor functies op lbo-niveau is het aandeel moeilijk vervulbare vacatures laag, alleen voor productiewerk is het wat lastiger om de juiste mensen te krijgen (15%).^b

Figuur 2 Vacaturegraad per sector

a) CBS, 23 december 2016, *Banen en vacatures naar bedrijfstak*.

b) Spek, van der H. e.a. (2016). *HR-trends 2016-2017*. Performa HR, ADP en Berenschot.

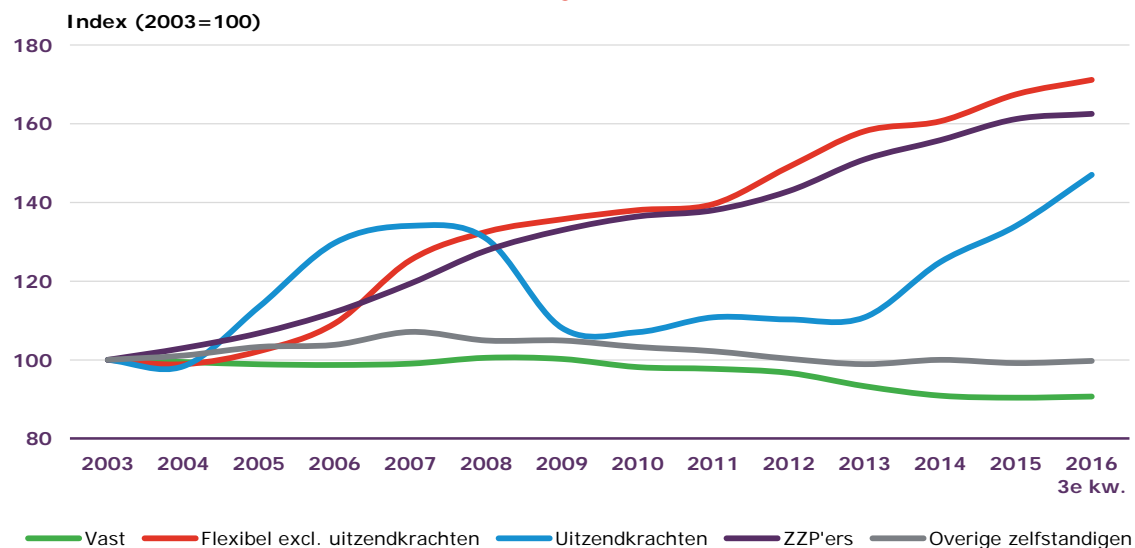
1.2. Groei van werkgelegenheid bij flexibele banen en ZZZP'ers

Het aantal banen neemt dus weer toe sinds een aantal jaren, het totaal aantal banen ligt met meer dan 10 miljoen banen boven het aantal in 2008. De groei van de werkgelegenheid zit vooral bij werknemers

met een flexibele baan en ZZP'ers. In 2016 is ruim 1 op de drie werkenden een werknemer met een flexibele arbeidsrelatie (flexwerker) of ZZP'er (bron: CBS statline). In 2003 was dat nog minder dan een kwart. Nog steeds is de groep werknemers met een vast dienstverband het grootst, maar deze is wel 530 duizend kleiner dan in 2003. De groep nam af met 9%, van 5,69 miljoen naar 5,17 miljoen (3^e kwartaal 2016). In 2016 is het aantal werkenden met een vast contract weer voor het eerst sinds 2009 weer toegenomen met 48 duizend personen, dat is bijna 1% (3^e kwartaal 2016 t.o.v. 3^e kwartaal 2015).

De totale groep flexwerkers en ZZP'ers groeide sinds 2003 met 65%, van 1,73 miljoen naar 2,85 miljoen³. In figuur 1.2 is de ontwikkeling te zien van het aandeel werkenden naar de aard van de arbeidsrelatie sinds 2003.

Figuur 1.2 Ontwikkeling werkende beroepsbevolking naar type arbeidsrelatie 2003-2016 3^e kwartaal (indexcijfers)

Bron: CBS

Er zijn grote verschillen in de ontwikkeling van het type flexwerk. Het aantal uitzendkrachten is duidelijk afhankelijk van de conjunctuur: in de periode 2004-2007 en vanaf 2013 was er sterke groei. De trend in de groei bij de uitzendkrachten vlakt nog niet af, waar dat in 2006-2007 wel gebeurde omdat toen de arbeidsmarkt veel krappere was. Naar verwachting groeit het aantal uitzendkrachten in 2017 verder (zie ook hoofdstuk 2). Het aantal werknemers met andere flexibele contracten zoals een oproep- of een tijdelijk contract, groeit gestaag door.

Het aantal ZZP'ers laat eveneens een forse toename zien sinds 2003. In 2016 groeide het aantal ZZP'ers minder sterk dan in de jaren daarvoor, mogelijk deels doordat mensen makkelijker werk in loondienst vinden en deels als effect van de wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA, zie box 1.2). Wel wordt voor 2017 weer een stijging van het aantal ZZP'ers verwacht. Het uiteindelijke effect van de Wet DBA op de ontwikkeling van het aantal ZZP'ers is echter nog niet goed te overzien. Door de onzekerheid rond de invloed van de Wet DBA is de prognose minder zeker dan normaal.

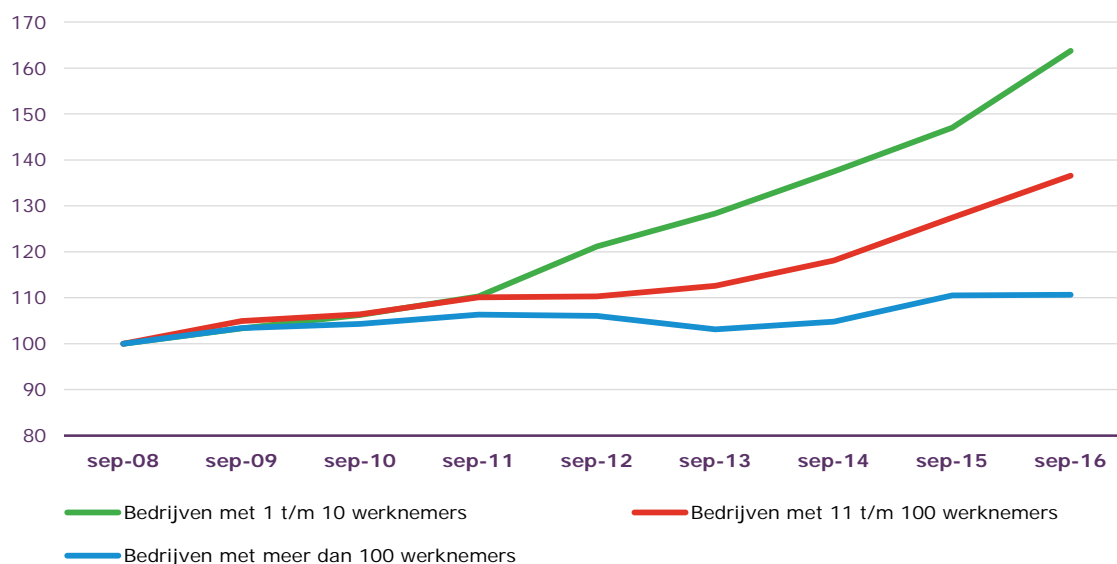
Toename tijdelijke contracten vooral bij kleine bedrijven

Uit figuur 1.2 blijkt dat het aandeel mensen met een flexibele arbeidsrelatie, waaronder een tijdelijk contract, sterk is toegenomen sinds 2003. Zowel kleine als grote bedrijven maken gebruik van tijdelijke contracten, onder meer omdat ze dan hun productiecapaciteit ook weer relatief eenvoudig kunnen inkrimpen, om pieken op te vangen en ondernemingsrisico's te beperken en omdat ze het tijdelijke contract benutten bij de werving (als verlengde proeftijd).⁴ Tijdelijke contracten komen veel voor bij bedrijven met meer dan 100 werknemers (namelijk bijna de helft van alle tijdelijke contracten). Het aandeel tijdelijke contracten is echter wel het sterkst gestegen bij kleine bedrijven (bedrijven met 1 tot maximaal 10 banen, figuur 1.3). Bij grote bedrijven neemt het aandeel tijdelijke contracten ook nog toe, maar beduidend minder snel.

³ CBS Statline. Werkzame beroepsbevolking naar positie in de werkring.

⁴ Donker van Heel, P. e.a. (2013). *Contractvormen en motieven van werkgevers en werknemers*. Rotterdam: Ecorys in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Stavenuiter, M. e.a. (2016) *Vast en flex in vele vormen. Werkgevers, bedrijven en sectoren aan het woord over flexibele arbeidscontracten*. Utrecht: Verwey-Jonkerinstituut in opdracht van Instituut Gak.

Figuur 1.3 Ontwikkeling tijdelijke contracten naar omvang bedrijf 2008-2015
(index september 2008=100)

Bron: UWV

Box 1.2 De wet DBA

Door de wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA) is per 1 mei 2016 de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) komen te vervallen. In plaats van een VAR kunnen opdrachtgevers en opdrachtnemers modelovereenkomsten gebruiken. De regels rond ondernemerschap zijn verder gelijk gebleven. Het gebruik van een modelovereenkomst is niet verplicht.

De implementatietermijn van de wet DBA wordt verlengd tot 1 januari 2018. In de tussentijdse periode worden geen boetes en naheffingen opgelegd, behalve aan kwaadwillenden^a. In de tussentijdse periode gaat het kabinet onderzoeken of het arbeidsrecht aangepast moet worden. Daarbij wordt nagegaan of het arbeidsrecht beter kan aansluiten op de huidige werkpraktijk.

De VAR is afgeschaft

Met de VAR konden de opdrachtnemers zoals ZZP'ers bij hun opdrachtgever hun status als ondernemer aantonen. De opdrachtgever was dan gevrijwaard van het inhouden en afdragen van sociale verzekeringspremies en loonbelasting. Door invoering van de Wet DBA per 1 mei 2016 is de VAR afgeschaft. Het belangrijkste verschil tussen VAR en DBA is dat nu ook de opdrachtgever verantwoordelijk is voor de juistheid van de arbeidsrelatie en naheffingen van de Belastingdienst krijgt als achteraf blijkt dat de arbeidsrelatie een dienstverband is.

Modelovereenkomst vervangt de VAR, maar is niet verplicht

In plaats van de VAR kunnen opdrachtgevers en opdrachtnemers (ZZP'ers) een modelovereenkomst van de Belastingdienst gebruiken om zekerheid te krijgen over de aard van de relatie. Op de site van de Belastingdienst staan een aantal voorbeelden van modelovereenkomsten. In deze modelovereenkomsten staan een aantal verplichte artikelen (geel gemarkeerd). Bij aanpassing van de modelovereenkomst aan de eigen situatie mogen de verplichte artikelen niet gewijzigd worden en er mag niets in het contract staan dat in strijd is met de geel gemarkeerde artikelen.

De zelfstandigheid van de opdrachtnemer wordt bevestigd in de modelovereenkomsten 'Geen werkgeversgezag' en 'Vrije vervanging'. Zo luidt artikel 2.4 van 'Geen werkgeversgezag': '... de opdrachtnemer verricht de overeengekomen werkzaamheden naar eigen inzicht en zonder toezicht of leiding van opdrachtgever...'. In de modelovereenkomst 'Vrije vervanging' is benadrukt dat er geen plicht is tot persoonlijke arbeid, in artikel 4 staat: 'Het staat de opdrachtnemer vrij zich bij de werkzaamheden te laten vervangen door een ander.'

Opdrachtgevers en opdrachtnemers kunnen hun overeenkomst van opdracht laten toetsen door de Belastingdienst, maar zijn dat niet verplicht. Net zoals de VAR niet verplicht was. Voor situaties waarin de zelfstandigheid overduidelijk is, kunnen opdrachtgever en opdrachtnemer een door de Belastingdienst beoordeelde overeenkomst overbodig vinden. Een fysiotherapeut met een eigen praktijk zal het bijvoorbeeld waarschijnlijk niet nodig vinden om een overeenkomst met zijn patiënten te sluiten. Voor een bouwtimmerman die een opdracht van een bouwbedrijf krijgt, kan een overeenkomst wel handig zijn. Te meer als het bouwbedrijf ook timmerlieden in loondienst heeft. In dergelijke situaties kan uit de overeenkomst duidelijk worden wat het onderscheid is tussen de zelfstandige bouwtimmerman en de werknemers van de opdrachtgever.

a) Zie de kamerbrief Tweede voortgangsrapportage wet DBA, 18 november 2016.

1.3. Arbeidsaanbod en werkloosheid

De bevolking in Nederland groeit naar ruim 12,8 miljoen mensen van 15 tot 75 jaar in 2017. In 2016 groeide de bevolking in de leeftijd van 15 tot 75 jaar met 0,6% (tabel 1.4). Vooral het saldo van immigratie en emigratie zorgt in 2016 voor bevolkingsgroei. Ook in 2017 groeit de bevolking tussen 15 en 75 jaar naar verwachting, met 0,7%. Van de relevante bevolking voor de arbeidsmarkt (vanaf 15 tot 75 jaar), is niet iedereen aan het werk of op zoek naar werk, bijvoorbeeld omdat mensen een opleiding

volgen of zorgtaken verrichten. In 2016 was de arbeidsparticipatie 70,0%, 0,2 procentpunt lager dan in 2015. In 2017 neemt de participatiegraad weer toe naar 70,1%.

Beroepsbevolking groeit

In 2017 bestaat de beroepsbevolking uit ruim 9 miljoen mensen (tabel 1.5). De beroepsbevolking groeide in 2016 met 34 duizend (0,4%) en in 2017 met 72 duizend (0,8%).

Tabel 1.4 Aanbod op de arbeidsmarkt

	Aantal en aandeel			Groei in %	
	2015	2016	2017	2016	2017
Bevolking tussen 15 – 75 jaar (aantal x 1.000)*	12.685	12.765	12.856	0,6%	0,7%
Beroepsbevolking (aantal x 1.000)	8.907	8.941	9.013	0,4%	0,8%
toename participatiegraad	70,2%	70,0%	70,1%	-0,2%	0,1%

*) Bron CBS⁵

Werkloosheid en aantal WW-uitkeringen daalt

Het aantal banen groeit meer dan de beroepsbevolking, hierdoor nemen de mogelijkheden voor werklozen om werk te vinden toe (tabel 1.5). Het CPB verwacht dat de werkloosheid daalt van gemiddeld 614 duizend in 2015 naar gemiddeld 475 duizend in 2017, een snellere daling dan eerder door het CPB werd voorspeld. In lijn daarmee wordt in 2017 gerekend op een verdere afname van het aantal werkloosheidswet-uitkeringen (WW).

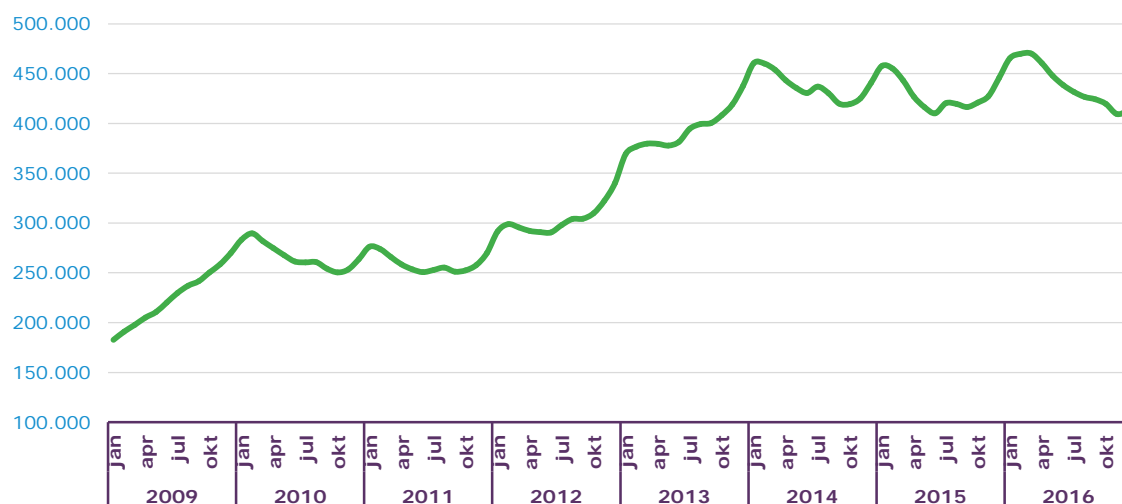
Tabel 1.5 Ontwikkeling vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

	Aantal	Groei x 1.000		Groei in %	
	x 1.000	2016	2017	2016	2017
Beroepsbevolking	9.013	34	72	0,4%	0,8%
Banen (werknemers en zelfstandigen)	10.145	126	138	1,3%	1,4%
Groei beroepsbevolking -/- groei banen		-91	-66		
WW-instroom	437	-93	-54	-16%	-11%
WW-uitstroom	482	-54	-43	-9%	-8%
WW-uitkeringen	369	-34	-43	-8%	-10%

De instroom in de WW daalt tot 437 duizend in 2017 (zie tabel 1.5). Ook neemt de uitstroom uit de WW af. Enerzijds betekent de economische groei en meer vraag naar arbeid dat de kans op werk toeneemt. Dit leidt tot een hogere WW-uitstroom. Anderzijds is de instroom in 2017 lager en minder instroom betekent ook minder WW-uitstroom. Omdat de WW-uitstroom in 2016 en 2017 hoger is dan de WW-instroom, daalt het aantal mensen met een WW-uitkering verder. We rekenen op 369 duizend WW-uitkeringen op het eind van 2017: een daling met 10% in vergelijking tot het aantal van het jaar daarvoor (figuur 1.6).

⁵ CBS Statline, de actuele prognose van de bevolkingsgroei, geraadpleegd op 13 januari 2017.

Figuur 1.6 Aantal Lopende WW-uitkeringen per ultimo maand; 2009 - 2016

Feitelijke ontwikkeling WW gunstiger dan uit cijfers lijkt

Het economisch herstel van 2015 en 2016 was nog niet of in beperkte mate zichtbaar in de ontwikkeling van het aantal WW-uitkeringen in 2015 en het 1^e kwartaal van 2016. Dat heeft te maken met de invoering van de wet Werk en Zekerheid en de nieuwe WW-systematiek van inkomstenverrekening sinds juli 2015, waarmee inkomsten uit arbeid verrekend worden met de WW-uitkering. Deze WW-systematiek heeft een structureel verhogend effect op het aantal WW-uitkeringen omdat enerzijds personen die gaan werken en nog niet voldoende verdienen een aanvulling op hun WW-uitkering kunnen behouden en anderzijds doordat het recht op een uitkering pas beëindigd wordt nadat gebleken is dat de opgegeven inkomsten overeenkomen met de inkomstenopgave uit de loonaangifte van de werkgever. De WW-statistiek wordt hiermee enigszins vertekend omdat ook kleine WW-uitkeringen of zogeheten nul-uitkeringen wel meetellen in het totaal aantal WW-uitkeringen⁶. Voor de uitkeringslasten zijn de effecten naar verwachting beperkt⁷. Het uitkeringsbedrag kan afnemen als werklozen nu eerder een baan tegen een lager loon accepteren, maar het kan ook zijn dat de werkloze voorheen de baan ook geaccepteerd zou hebben waarbij in de oude situatie de uitkering werd beëindigd.

⁶ Voor meer informatie zie UWV (2016). *UWV Kennisverslag 2016-7 Inkomstenverrekening in de WW. Rekening houden met neveneffecten: de invloed op het aantal WW-uitkeringen.*

⁷ Zie UWV (2017). *Januarinota 2017. Ontwikkelingen wetten en fondsen UWV 2016-2017.*

2. Vraag naar werknemers per sector in 2017

In 2017 neemt het aantal banen naar verwachting toe met 138 duizend, waarvan 50 duizend bij de uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling (zie tabel 2.1). Het aantal banen groeit ook in de detailhandel, zorg, groothandel en specialistische zakelijke diensten en horeca. Maar er zijn ook zorgbranches met banenkrimp zoals de jeugdhulpverlening. Daarnaast krimpt de financiële dienstverlening naar verwachting verder. De meeste vacatures in 2017 zijn te vinden in de detailhandel en de zorg.

We bespreken eerst de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de sectoren met de meeste groei van *werknemersbanen* en het grootste aantal vacatures in 2017 en vervolgens zoomen we in op sectoren met stabiele of krimpende werkgelegenheid.

Tabel 2.1 Ontwikkeling van aantal banen van werknemers en zelfstandigen

Sector	Aantal x 1.000		Groei x 1.000		Groei in %	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Totaal werknemers	8.044	119	118	1,5%	1,5%	
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	777	55	50	8,2%	7,0%	
Zorg en welzijn	1.254	-7	14	-0,6%	1,1%	
Detailhandel (incl. auto's)	871	13	14	1,5%	1,6%	
Groothandel	487	9	10	1,9%	2,1%	
Specialistische zakelijke diensten	512	15	10	3,1%	1,9%	
Horeca	394	11	9	3,0%	2,4%	
Bouwnijverheid	307	0	6	0,1%	2,1%	
Vervoer en opslag	375	5	6	1,4%	1,7%	
Informatie en communicatie	249	8	5	3,4%	2,0%	
Cultuur, sport en recreatie	130	2	2	1,8%	1,5%	
Schoonmaakbedrijven, hoveniers	153	4	2	2,5%	1,3%	
Overige diensten (incl. huishoudens)	171	2	2	1,1%	1,1%	
Verhuur en overige zakelijke diensten	138	3	2	2,3%	1,3%	
Onderwijs	519	4	1	0,7%	0,2%	
Industrie	806	-2	1	-0,2%	0,1%	
Landbouw, bosbouw en visserij	104	3	0	2,7%	0,2%	
Verhuur en handel van onroerend goed	66	0	0	0,0%	0,0%	
Financiële dienstverlening	226	-5	-7	-2,2%	-3,0%	
Openbaar bestuur	505	0	-9	0,0%	-1,8%	
Totaal zelfstandigen	2.102	7	20	0,3%	1,0%	
waarvan ZZP'ers	1.051	8	22	0,7%	2,1%	
Totaal werknemers en zelfstandigen	10.145	126	138	1,3%	1,4%	

2.1. Sectoren met groeiende werkgelegenheid

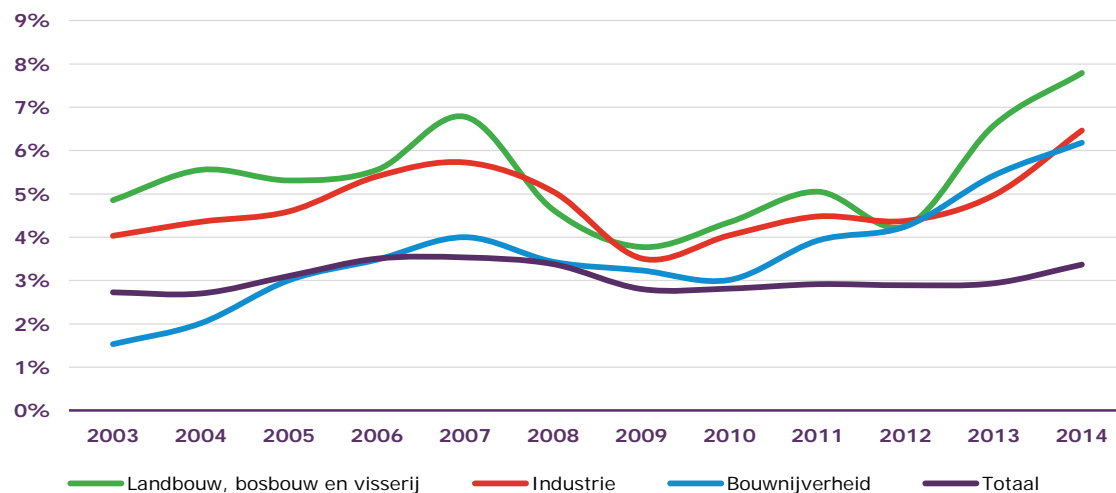
Consumentgerichte sectoren, zoals de detailhandel, horeca, cultuur en recreatie zijn conjunctuurgevoelig en profiteren nu van het economische herstel. Tijdens de crisis was de werkgelegenheid in de genoemde sectoren gekrompen door de afnemende consumptie. Vooral in de horeca en detailhandel groeit de werkgelegenheid nu sterk. Ook de commerciële dienstverlening profiteert van de aantrekkende economie, hiertoe behoren de specialistische zakelijke dienstverlening, uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling, vervoer en opslag en verhuur en overige zakelijke dienstverlening.

In de sector uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling is in 2017 de grootste banengroei: 50.000. In 2016 was de banengroei daar ook het grootst: 55.000 banen. Daarmee is deze sector goed voor ruim 40% de totale banengroei voor werknemers. De sector profiteert nog steeds sterk van het economisch herstel en de daarbij horende groeiende vraag naar arbeid. Bedrijven zijn bij economisch herstel meestal eerst nog terughoudend in het aannemen van eigen personeel en zetten daarom uitzendkrachten in. In het bijzonder de landbouw, industrie en bouwnijverheid maken veel gebruik van uitzendkrachten: in 2014 was het aandeel uitzendkrachten daar respectievelijk 7,8% 6,5% en 6,2% van het personeelsbestand

(werknemers), bij een gemiddelde van 3,4% (zie figuur 2.2).⁸ Bovendien zet de trend naar meer flexwerk ook in 2017 door, de uitzend- en payrollbedrijven zullen daar ook van profiteren.

Het beroep op uitzend- en payrollconstructies wordt ook gestimuleerd doordat veel bedrijven aangeven voorzichtiger te zijn geworden met het inhuren van ZZP'ers. De invoering van de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA), bedoeld om schijnzelfstandigheid aan te pakken, leidde vorig jaar tot onzekerheid bij werkgevers⁹. Mogelijk dat bedrijven in plaats van ZZP'ers in te huren nu meer gebruik maken van uitzendkrachten of payroll-constructies. Al met al wordt hierdoor in 2017 opnieuw sterke omzetgroei in de uitzend- en payrollbranche verwacht: met ruim 6%. In 2016 was de omzetgroei nog wat groter: 8%.

Figuur 2.2 Ontwikkeling aandeel uitzendkrachten in het personeelsbestand (werknemers)

Bron: CBS

Voor 2017 wordt in de sector zorg en welzijn weer een groei van 14.000 banen verwacht.

Deze groei lijkt groot, maar gezien de grootte van de sector (1,25 miljoen banen) is de procentuele toename beperkt: ruim 1%. Bij de prognoses over banen in de zorg moet wel rekening gehouden worden met onzekerheden rond de besteding van budgetten voor thuiszorg door gemeenten en de mogelijkheden om mensen met de juiste opleiding te werven (zie box 2.1).

In de periode 2013-2016 nam de werkgelegenheid van werknemers in de sector zorg en welzijn af als gevolg van overheidsmaatregelen om de groei van de zorgkosten te drukken. De voor 2016 verwachte banengroei is niet ontstaan: het aantal banen in de gehele sector nam vorig jaar af met 7.000. De ontwikkeling van de werkgelegenheid verschilt echter sterk per subsector: bij de verpleging en verzorging kromp het aantal banen sterk (-10.000). Banengroei was er alleen in de thuiszorg (3.000) en de kinderopvang (4.000).

Box 2.1 Banengroei in zorg en welzijn blijft onzeker

In de UWV Landelijke Arbeidsmarktprognose 2016 werd uitgegaan van Toekomstverkenning Arbeidsmarkt Zorg en WJK van het AZW (KIWA) uit 2015, waarbij uitgegaan werd van een scenario met veel vraag naar personeel en een scenario met minder vraag. In 2017 komt de nieuwe toekomstverkenning van KIWA uit. Omdat de nieuwste gegevens nog niet beschikbaar zijn gaan we voor deze update uit van de CPB Decemberraming 2016. Het CPB verwacht voor 2017 banengroei in de zorg.

Banengroei maar onzekerheid over benutting van budgetten

Het totaal aantal banen in de zorg en welzijn zal in 2017, na een aantal jaar van krimp, naar verwachting weer toenemen. De meeste ingrepen in de zorg zijn nu achter de rug. Geplande bezuinigingen uit het Regeerakkoord van een half miljard vanaf 2017 op verpleeghuizen en gehandicapteninstellingen werden in juni 2016 geschrapt, waardoor de werkgelegenheid in deze segmenten niet verder zal afnemen. In de meeste andere segmenten zal weer enige groei te zien zijn, zoals in de kinderopvang, dat ook in 2016 al een positieve bijdrage leverde aan de werkgelegenheid. Dit segment zal ook in 2017 een toename te zien geven. Dit heeft te maken met extra gelden voor de kinderopvang die primair bij de ouders terecht komen. Zij zullen minder hoeven bij te dragen in de kosten van kinderopvang. Dit zal leiden tot extra vraag naar kinderopvang. Ook neemt de behoefte aan kinderopvang toe als er meer mensen werken.

De ontwikkeling van de werkgelegenheid in de thuiszorg, verpleging en verzorging blijft onzeker. De voor 2016 verwachte werkgelegenheidsgroei lijkt voorsnog niet uitgekomen: vooral het aantal banen in verpleeg en

⁸ CBS Statline, cijfers over 2014, geraadpleegd 11 januari 2017.

⁹ Volgens het Ondernemerspeil van Het Financieel Dagblad en Kantar Public verwacht 85% van de gevraagde ondernemers in een onderzoek dat het moeilijker wordt om zzp'ers in te huren. (Het Financieel Dagblad 18 november 2016).

verzorgingshuizen nam af. De onzekerheid voor 2017 hangt onder meer samen met de benutting van budgetten die gemeenten krijgen voor de thuishulp. In 2016 bleef een fors deel van deze budgetten onbenut, hierdoor kwam de werkgelegenheid in de thuiszorg onder druk te staan.

Voor verpleeghuizen komt in 2017 €100 miljoen extra beschikbaar voor de werving van personeel. Brancheorganisatie Actiz betwijfelt of dat bedrag voldoende is om de bestaande vacatures op te vullen en of het lukt de juiste mensen te werven, de verpleeghuizen kampen met moeilijk vervulbare vacatures. Actiz meldt dat 10.000 vacatures niet vervuld kunnen worden omdat er niet genoeg mensen zijn die in een verpleeghuis willen werken. Daardoor is er nu in 70% van de verpleeghuizen een tekort aan verzorgend en verpleegkundig personeel.^a

a) Zorgvisie, 13 januari 2017. <https://www.zorgvisie.nl/personeel/nieuws/2017/1/actiz-kan-personeel-niet-vinden-voor-10000-vacatures/> Geraadpleegd 18 januari 2017.

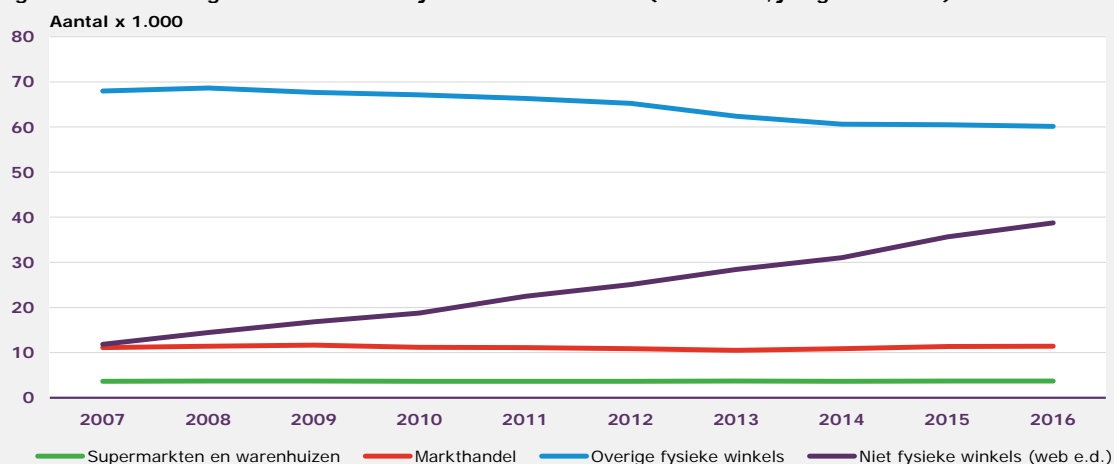
De detailhandel plukt de vruchten van de toenemende bestedingen door consumenten. De verwachting is dat het aantal werknemersbanen in 2017 toeneemt met 14.000, tegenover een toename met 13.000 in 2016. Vooral supermarkten en de op woningen en duurzame consumptiegoederen gerichte detailhandel profiteren van de groei van het consumentenvertrouwen en besteedbare inkomsten. De speciaalzakken food blijven onder druk staan door hun hogere prijzen en smallere assortiment. De verwachte afzetgroei in de detailhandel als geheel bedraagt in 2017 ruim 2%, een ½ procentpunt hoger dan in 2016. Van positieve invloed op de werkgelegenheid in de detailhandel zijn verder de ruimere openstellingstijden van winkels en de toenemende menging van detailhandel en horeca.

Het effect van de opkomst van e-commerce blijft naar verwachting beperkt: er is vooral sprake van verandering van het verkoopkanaal (zie box 2.2). Per saldo leiden deze ontwikkelingen tot werkgelegenheidsgroei. Daarbij gaat het vaak om flexibele banen, in het bijzonder voor jongeren. In de gevraagde kennis en competenties treedt wel verschuiving op: meer specialistische productkennis, servicegerichtheid en meer technisch, logistiek en overig verkoopondersteunend personeel. Toch blijven er voldoende kansen op werk voor verkopers. Voor de gespecialiseerde verkoopberoepen zijn de perspectieven op een baan zelfs goed.¹⁰

Box 2.2 Sterke opkomst van webwinkels in de detailhandel

Door de sterke opkomst van internet als verkoopkanaal, krimpt het aantal fysieke winkels en groeit het aantal niet fysieke winkels (figuur 1). Bij niet fysieke winkels gaat het vooral om webwinkels, maar ook om straatverkoop en colportage. Het is vooral de verkoop via internet die sterk groeit. De omzet van webwinkels zonder vestigingen in de winkelstraat groeide het sterkst in de eerste 11 maanden van 2016: 23% ten opzichte van dezelfde periode in 2015. De online omzet van winkels die ook fysieke vestigingen hebben, groeide met 14,9%.^a De fysieke winkel (supermarkten, warenhuizen, marktverkoop en overige winkels) is nog steeds het belangrijkste verkoopkanaal. Het aantal supermarkten, warenhuizen en het aantal bedrijven in de markthandel blijft vrij stabiel, het aantal overige fysieke winkels neemt af.

Figuur 1 Ontwikkeling van het aantal bedrijven in de detailhandel (excl. auto's, jaargemiddelden)

Bron: CBS Statline.

a) CBS 18 januari 2017. *Meeste omzetgroei bij webwinkels zonder winkelpand.*

In de autosector, hier ondergebracht bij de detailhandel, blijft de werkgelegenheid naar verwachting stabiel. Vanaf 2017 gelden nieuwe fiscale regels die naar verwachting voor een stabielere markt zorgen. Brancheverenigingen RAI en BOVAG melden dat er in 2016 ruim 380.000 nieuwe personenauto's verkocht zijn conform de prognose in 2015. Voor 2017 verwachten RAI Vereniging en BOVAG groei van

¹⁰ Kalkhoven, F. (2016). *Detailhandel arbeidsmarktupdate*. UWV, Amsterdam.

de verkoop naar 415.000 nieuwe personenauto's.¹¹ Daarnaast groeit ook de verkoop van tweedehands auto's.

De groothandel kan profiteren van de toenemende export en binnenlandse bestedingen. Voor 2017 wordt een omzetgroei van bijna 3% verwacht, tegenover ruim 2% in 2016. De werkgelegenheid zal met 10.000 banen toenemen, tegenover 9.000 extra banen in 2016. De op de binnenlandse markt georiënteerde groothandel profiteert van toenemende bestedingen door consumenten en investeringen van bedrijven. Daarnaast is de positieve ontwikkeling in de bouwnijverheid gunstig voor de groothandel. De op de buitenlandse markt georiënteerde groothandel is afhankelijk van de export en begin 2017 zijn er nog goede vooruitzichten door groeiende export als gevolg van de lage eurokoers.

De specialistische zakelijke dienstverlening profiteert van de toenemende bedrijvigheid. De sector bestaat onder meer uit advocatenkantoren, accounts- en boekhoudbureaus, architecten- en ingenieursbureaus, onderzoekbureaus en reclamebureaus. De werkgelegenheidsontwikkeling is in 2017 iets minder sterk dan in 2016, maar nog altijd fors: 10.000 banen tegenover 15.000 in 2016. Door de aantrekkelijke woningmarkt, het toenemend aantal bouwvergunningen en de stijgende investeringsbereidheid van bedrijven groeit de omzet van architecten- en ingenieursbureaus. Groei is er ook bij de advocatuur en het notariaat, dat profiteert van de opgeleefde huizenmarkt. De vraag naar diensten van boekhouders staat echter door digitalisering en standaardisering onder druk. Accountants breiden hun werkzaamheden uit met adviesdiensten op diverse terreinen, zoals pensioen, financiële planning en HR. Digitalisering en de verschuiving naar adviesdiensten zorgt voor upgradings van werkzaamheden en hoger opgeleid personeel.¹²

Voor de horeca wordt in 2017 een groeiende omzet en werkgelegenheid verwacht. De werkgelegenheid groeit in 2017 naar verwachting met 9.000 banen, tegenover 11.000 in 2016. Een cruciale rol spelen hierbij natuurlijk de toenemende consumenten- en zakelijke bestedingen. De positieve ontwikkeling van het toerisme, in het bijzonder in Amsterdam, in kustplaatsen en de rest van de Randstad, is gunstig voor de sector. Waarschijnlijk zal deze groei wat afvlakken door de Brexit en de toenemende terreurdreiging in Noordwest-Europa. Na een jarenlange krimp lijken er ook voor cafés in de Randstad betere tijden aan te breken, vooral als deze hun bedrijf aanvullen met een eetgelegenheid. De groeiende activiteiten in winkelcentra zijn positief voor de werkgelegenheid.

De bouwnijverheid herstelt zich zeer sterk. Na een productiegroei van 6,5% in 2016 wordt in 2017 een groei van bijna 5% verwacht. Opvallend is dat de werkgelegenheid in de sector vertraagd op gang komt, voor een belangrijk deel komt dit doordat de productiegroei eerst vooral opgevangen wordt met uitzendkrachten. De banengroei komt dan in de uitzendsector terecht (zie hiervoor bij de sector uitzendbedrijven). De werkgelegenheid in de bouwnijverheid bleef in 2016 nog stabiel en groeit voor het eerst sinds 2008 in 2017 met 6.000 banen.

De productiegroei in de bouwnijverheid betreft voor een belangrijk deel de woningbouw. De afgelopen periode is het aantal woningbouwvergunningen fors gestegen. Architecten zien eveneens een vollere orderportefeuille. Verder neemt door de herstellende woningmarkt de verkoop van nieuwbouwwoningen toe. Naar verwachting blijft door het aantrekken van de woningmarkt de vraag naar verbouw en onderhoud stijgen. Ook de transformatie van langdurig leegstaande kantoren naar woonruimte levert extra omzet op. De utiliteitsnieuwbouw (alle niet-woningbouw) trekt eveneens aan. Het aantal vergunningen neemt toe en met het economisch herstel stijgen ook de bedrijfsinvesteringen in vastgoed.

De groei in de grond-, wegen en waterbouw (GWW) zal bescheiden zijn doordat de investeringen van de rijksoverheid, provincies en gemeenten in nieuwe wegen en waterwegen afnemen. De groei in deze sector wordt dan ook vooral veroorzaakt door het bouwrijp maken van grond voor woningbouw en het onderhoud van (water)wegen.

In de sector vervoer en opslag groeit de omzet en werkgelegenheid in 2017 meer dan in 2016. Het aantal banen groeit naar verwachting met 6.000, tegenover 5.000 in 2016. Naast toenemende binnenlandse bedrijvigheid, is de groeiende consumentenmarkt een belangrijke factor in grotere omzet. Door de sterke groei van het aantal bezorgingen van webwinkels bij consumenten neemt de vraag naar pakketdistributie toe. Ook de toenemende bouwactiviteiten en licht herstellende wereldhandel dragen bij aan de groei. Efficiëncyslagen, waaronder de mechanisering en robotisering van distributiecentra, dempen op langere termijn de werkgelegenheid, vooral voor mensen met een lager opleidingsniveau.

De werkgelegenheid in de sector informatie en communicatie groeit sterk. De verwachte werkgelegenheids-groei is in 2017 5.000 banen, tegenover 8.000 in 2016. Terwijl de werkgelegenheid in uitgeverijen, bij film, radio en tv onder druk staat, groeit het aantal banen in de telecommunicatie, IT en informatiedienstverlening. De ICT profiteert ten volle van de herstellende economie en de toegenomen investeringsbereidheid. De Rabobank ziet voor de sector bedreigingen op termijn, onder andere van het

¹¹ BOVAG 3 januari 2017, <https://bovag.nl/pers/persberichten/autoverkoop-2016-conform-prognose-op-382-825-stuks-geraadpleegd-18-januari-2017>.

¹² Rabobank cijfers en trends. <https://www.rabobankcijfersentrends.nl>. Geraadpleegd 17 januari 2017

toenemende aantal bedrijven dat ICT outsourcet waarbij er werkgelegenheid naar het buitenland verplaatst wordt. Daarnaast kan het tekort aan goed opgeleid en voldoende gespecialiseerd personeel de groei van de sector afremmen.¹³

Ook de sectoren cultuur, sport en recreatie profiteren van de toenemende

consumentenbestedingen. De werkgelegenheid groeit in 2017 naar verwachting met 2.000 banen, net zoveel als in 2016. De werkgelegenheid in de cultuursector blijft onder druk staan. Door bezuinigingen neemt de subsidiëring van de cultuursector af, daardoor stijgen deels de prijzen en deels worden diensten niet meer geleverd.

De vraag naar diensten van schoonmaak- en hovenierbedrijven neemt weer toe. Doordat de bedrijvigheid groeit, is er meer bedrijfsruimte te reinigen. Hoveniersbedrijven profiteren van het toenemende aantal verhuisbewegingen: hierdoor wordt ook meer geld besteed aan het onderhoud en de aanleg van tuinen. Door de toenemende vraag stijgt in 2017 de werkgelegenheid in beide branches totaal met 2.000 banen. In 2016 was de groei sterker: 4.000 banen.

In de sector overige diensten (inclusief huishoudens) groeit de vraag door de toenemende consumptieve bestedingen. Zowel voor 2016 als 2017 wordt een toename met 2.000 banen verwacht. Het gaat in deze zeer diverse sector onder meer om: werkgevers-, werknemers-, beroeps- en brancheorganisaties, diverse reparatiebedrijven, kappers-, sauna- en wellnessbedrijven, schoonheids-, pedicure en manicuresalons, wasserijen en linnenverhuur, huishoudelijke schoonmaak, crematoria en uitvaartverzorging. De sector is deels conjunctuurgevoelig en door het economische herstel neemt de omzet weer toe.

De sector verhuur (roerend goed) en overige zakelijke dienstverlening groeit vooral door groeiende vraag van bedrijven. Dit jaar zal de werkgelegenheid wat minder sterk groeien dan vorig jaar: 2.000 banen in 2017 tegenover 3.000 banen in 2016. Het gaat in deze sector onder meer om bedrijven die auto's en overige transportmiddelen verhuren en leasen, bedrijven die machines, automaten, computers en kantoorapparatuur verhuren en leasen, reisorganisaties, beveiligingsbedrijven en callcenters. Nieuwe en uitbreidende ondernemingen stuwden de omzet op, daarnaast profiteren reisorganisaties en callcenters van de groeiende bestedingen van zowel consumenten als bedrijven.

Meeste vacaturegroei in detailhandel en horeca

In 2017 ontstaan de meeste vacatures in de detailhandel, zorg en welzijn en de horeca. In die sectoren is de groei van het aantal vacatures ook het grootst (tabel 2.3). In 2016 groeide het aantal vacatures ook sterk, vooral in zorg en welzijn en de detailhandel ontstonden er meer vacatures.

Tabel 2.3 Ontwikkeling aantal ontstane vacatures naar sector

Sector	Aantal x 1.000		Groei x 1.000		Groei in %	
	2017	2016	2017	2016	2017	
Detailhandel (incl. auto's)	169	14	6	9%	4%	
Horeca	89	8	6	11%	7%	
Zorg en welzijn	131	23	5	22%	4%	
Specialistische zakelijke diensten	88	12	5	17%	6%	
Verhuur en overige zakelijke diensten	36	4	5	15%	16%	
Bouwnijverheid	35	2	3	7%	9%	
Groothandel	62	4	2	7%	3%	
Industrie	66	1	2	2%	3%	
Informatie en communicatie	46	7	2	19%	5%	
Onderwijs	44	4	2	11%	5%	
Cultuur, sport en recreatie	19	2	2	13%	12%	
Vervoer en opslag	38	1	1	3%	3%	
Overige diensten (incl. huishoudens)	21	2	1	11%	5%	
Verhuur en handel van onroerend goed	8	1	0	14%	0%	
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	15	2	0	15%	0%	
Financiële dienstverlening	26	2	0	8%	0%	
Schoonmaakbedrijven, hoveniers	29	2	0	7%	0%	
Landbouw, bosbouw en visserij	13	1	0	8%	0%	
Openbaar bestuur	30	10	-3	43%	-9%	
Totaal	965	102	39	12%	4%	

¹³ Rabobank Cijfers & Trends. <https://www.rabobankcijfersentrends.nl/index.cfm>, geraadpleegd 18 november 2016

Vacatures die in sectoren zoals de detailhandel of bouw ontstaan, en vervolgens opgevuld worden met uitzendkrachten worden bij de detailhandel of bouw geteld (en dus niet bij uitzendbureaus). Vooral in sectoren die nu al kampen met moeilijk vervulbare vacatures, zal het lastiger worden om geschikt personeel te vinden. Het afgelopen jaar was een groot deel van de vacatures voor technische, productie-, onderhouds- en ICT-functies, deels op mbo- en deels op hbo-niveau.¹⁴ Het is echter niet zo dat voor elke werkzoekende een baan in het verschiet ligt. Vooral werkzoekenden die een beroep hebben waar steeds minder vraag naar is (zoals receptionisten en secretaresses) en ouderen zullen nog steeds lastig (ander) werk kunnen vinden. Mensen met een weinig gevraagd beroep kunnen echter hun kansen op werk vergroten door over te stappen op een ander beroep.¹⁵

2.2. Sectoren met stabiele of krimpende werkgelegenheid

In het onderwijs valt de banengroei terug van 4.000 in 2016 naar 1.000 in 2017. De werkgelegenheid in het onderwijs wordt vooral bepaald door demografische ontwikkelingen en de studiekeuze van jongeren. Door het afnemende aantal jongeren krimpt het aantal leerlingen in het primaire en voortgezette onderwijs en het mbo. Maar doordat meer jongeren voor een vervolgstudie kiezen, stijgt het aantal studenten in het hoger onderwijs. Vooral het aantal hbo-studenten neemt toe. Dit komt deels doordat leerlingen met theoretische leerweg van het vmbo steeds vaker kiezen voor de havo in plaats van het mbo, om vervolgens door te stromen naar het hbo. Ook stromen meer mbo'ers door naar het hbo. De werkgelegenheid in het hoger onderwijs groeit ook door de trend om langer door te leren en door de investeringen in het hoger onderwijs. Een groot deel van de vraag naar personeel in het onderwijs ontstaat overigens in belangrijke mate door vervanging van mensen die met pensioen gaan of die buiten het onderwijs gaan werken. Hierdoor blijft het aantal vacatures in de sector bovengemiddeld hoog.

Ondanks dat de productie in de industrie groeit, neemt het aantal banen nauwelijks toe. De werkgelegenheid in de industrie als geheel stijgt licht met 1.000 banen, na een daling met 2.000 banen in 2016. De werkgelegenheid groeit slechts in een deel van de industrietakken, dat komt vooral door de trendmatig groeiende arbeidsproductiviteit. De omzet in de industrie groeit echter niet in elke branche. De op de binnenlandse markt gerichte bedrijven profiteren van de oplevende economie en de stijgende investeringen. De meer internationaal georiënteerde bedrijven echter hebben te maken met een minder sterke groei van de wereldhandel. Maar doordat de export sterker groeit dan de ontwikkeling van de relevantie wereldhandel, neemt het marktaandeel van de Nederlandse industrie nog wel toe.

De **metaalindustrie** gaat door de opleving in investeringen een goed jaar tegemoet. Door de toenemende bedrijfsactiviteiten neemt de vraag naar elektrische apparaten, voertuigen en metaalproducten toe. De staalbedrijven en bedrijven die leveren aan de offshore industrie ten behoeve van de aardolie- en gaswinning, hebben het moeilijk.¹⁶ Per saldo leiden de ontwikkelingen in 2017 net als in 2016 tot een groei van de productie van 3%. De werkgelegenheid stijgt licht in 2017. Ook de **voedingsmiddelenindustrie** zal in 2017 weer groeien (2½%), zij het minder dan in 2016 (3½%). De werkgelegenheid stijgt naar verwachting in 2017. De **chemische, farmaceutische, kunststoffen- en olie-industrie** groeien in 2017 met 4%, de werkgelegenheid blijft waarschijnlijk stabiel in 2017 na enige krimp in 2016. Er is sprake van een licht herstel van de olieprijs die echter relatief laag is. De lage olieprijs is door de lage marges ongunstig voor het rendement in de aardolie-industrie, maar gunstig voor de chemische en kunststoffenindustrie die aardolie als grondstof gebruiken. De **overige industrie**, bestaande uit een conglomeraat van uiteenlopende industrietakken, profiteert van het aantrekken van consumptie en investeringen. Door de toenemende nadruk op efficiency stabiliseert de werkgelegenheid waarschijnlijk in 2017, na banenkrimp in 2016. De toenemende consumptie en de aantrekkende woningmarkt leiden tot meer verhuizingen en daarmee tot extra afzet voor onder meer de meubelindustrie.

De **winning van delfstoffen** wordt geconfronteerd met productiebeperkingen. In verband met de schade aan woningen wordt de aardgaswinning in Groningen teruggeschoefd. Door de aantrekkende economie neemt de energieleverantie door **nutsbedrijven** wel toe, vooral aan bedrijven. In 2016 en 2017 blijft de werkgelegenheid naar verwachting stabiel in beide sectoren samen. Naast de vraag en aanbodfactoren ondervinden beide sectoren invloed van duurzaamheidsbeleid. Naast maatregelen op het gebied van energiebesparing komt dit tot uiting in de zogenaamde energietransitie: de verschuiving richting duurzamere energiebronnen zoals zonne- en windenergie. Op de langere termijn zal deze transitie ook banen gaan opleveren, zij het vooral in andere sectoren zoals de offshore industrie.

In de landbouw, bosbouw en visserij stijgt naar verwachting in 2016 en 2017 de productie licht. De werkgelegenheid blijft in 2017 echter stabiel, na een stijging met 3.000 banen in 2016. Op de lange termijn krimpt de werkgelegenheid in de sector door schaalvergroting en efficiencyverhoging.

¹⁴ Spek, van der H. e.a. (2016). HR-trends 2016-2017. Performa HR, ADP en Berenschot.

¹⁵ Zie onder andere: Beukel, van den L., Kalkhoven F. (2016) *Overstapberoepen voor secretaresses*. UWV, Amsterdam.

¹⁶ Aalst, van M. (2016). *Metaal- en technologische industrie, arbeidsmarktupdate*. UWV, Amsterdam

Ook in de sector verhuur en handel in onroerend goed blijft de werkgelegenheid stabiel. De sector heeft tijdens de crisis te maken gehad met een stagnerende woningmarkt. Bij de woningcorporaties stond de werkgelegenheid onder druk door lagere productie en noodzakelijke reorganisaties. De woningmarkt trok aan in 2016 en ook de corporaties beginnen weer meer te investeren. Makelaars profiteren van de aantrekkelijke woningmarkt, lagere hypotheekrente en de koopkrachtverbetering. Naar verwachting stijgt de productie in 2017. Vooralsnog vertaalt dit zich echter niet in meer werkgelegenheid.

In het openbaar bestuur wordt in 2017 een daling van de werkgelegenheid verwacht. In 2016 bleef het aantal banen stabiel. Het aantal banen neemt naar verwachting in 2017 af met 9.000. Door de lagere instroom van asielzoekers dan eerder verwacht was, blijft een verwachte positieve invloed op de werkgelegenheid achterwege. Digitalisering van de overheid en de nauwere samenwerking tussen gemeenten hebben een negatieve invloed op de werkgelegenheid in deze sector.

De werkgelegenheid in financiële dienstverlening neemt al jaren sterk af. In 2016 verdwijnen er 5.000 arbeidsplaatsen en in 2017 verdwijnen er naar verwachting nog eens 7.000 arbeidsplaatsen. De belangrijkste oorzaak van de krimpende werkgelegenheid is de opkomst van de dienstverlening via internet. Steeds meer dienstverlening zoals betalingen en afsluiten van verzekeringen, gaat via de websites en het lokale kantorennet krimpt steeds verder. Een aantal banken en verzekeraars hebben aangekondigd in de komende periode het personeelsbestand verder in te krimpen. De productie in de sector is in 2016 afgenomen en blijft naar verwachting in 2017 constant.

Box 2.3 Sectorale verschillen in ontwikkeling flexibele arbeid en ZZP

Uit recent onderzoek van het Centraal Planbureau komt naar voren dat er duidelijke sectorale verschillen zijn in de ontwikkeling van flexibele arbeid: in de horeca en de handel neemt het aantal werknemers met een flexibel contract sterk toe, terwijl in de ICT en de overige dienstverlening (bijvoorbeeld kappers) vooral het aantal ZZP'ers toeneemt. Opvallend is dat de stijging van het aantal flexwerkers in de laatste 10 jaar vooral plaatsvindt in die sectoren waar tien jaar geleden ook al een hoog aandeel flexwerkers was^a.

De meeste ZZP'ers werken in de specialistische zakelijke dienstverlening, daar is ook absoluut gezien de groei het grootst: 6.000 (zie tabel). Procentueel groeit het aantal ZZP'ers in de specialistische zakelijke dienstverlening met 3%, wat meer is dan de gemiddelde groei. In de landbouw neemt het aantal ZZP'ers af, vooral als gevolg van schaalvergroting.

Tabel 1 Verwachte groei van het aantal ZZP'ers per sector

Sector	Aantal		Groei	
	(x 1.000)	(x 1.000)	absoluut	procentueel
	2017	2016		
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	8	8	0	2%
Zorg en welzijn	95	91	4	4%
Detailhandel (incl. auto's)	83	80	3	4%
Groothandel	30	29	1	2%
Specialistische zakelijke diensten	189	183	6	3%
Horeca	22	21	1	3%
Bouwnijverheid	107	107	1	1%
Vervoer en opslag	22	22	0	2%
Informatie en communicatie	58	57	1	2%
Cultuur, sport en recreatie	65	64	1	2%
Schoonmaakbedrijven, hoveniers	22	21	0	2%
Overige diensten (incl. huishoudens)	67	66	2	3%
Verhuur en overige zakelijke diensten	24	23	2	7%
Onderwijs	57	56	1	2%
Industrie	42	42	0	0%
Landbouw, bosbouw en visserij	67	69	-2	-3%
Verhuur en handel van onroerend goed	9	9	0	-1%
Financiële dienstverlening	24	24	0	1%
Openbaar bestuur	9	9	0	0%
Totaal (incl. sector onbekend)	1.051	1.030	22	2%

a) CPB (2016) *De ontwikkeling van flexibele arbeid: Een sectoraal perspectief*. CPB, Den Haag.

3. Verschillen met de prognose van mei 2016

Deze update geeft een beeld van de meest actuele verwachtingen voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Deze verwachtingen wijken deels af van de inzichten die UWV eind mei 2016 heeft gepresenteerd. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de belangrijkste verschillen.

- De belangrijkste verschillen zijn voor 2016:
 - Nieuwe macro-economische prognoses van het Centraal Planbureau. In de meest actuele prognose gaat het CPB uit van een hogere economische groei in 2016 (2,1% in plaats van 1,8%).
 - De gerealiseerde ontwikkelingen over 2016 komen anders uit dan eerder voorzien. De realisaties over de eerste drie kwartalen wijzen op een sterkere groei van werknemersbanen.
 - Het aantal vacatures is – in lijn met de hogere economische groei – veel hoger berekend dan eerder geschat.
 - De prognose van het arbeidsaanbod is wat lager dan in de voorgaande prognose, de bevolking groeit sterker dan eerder verwacht, maar de arbeidsparticipatie nam in 2016 wat af in plaats van een lichte toename.
 - De hogere economische groei leidt tot een iets grotere afname van het aantal WW-uitkeringen.

Voor 2017:

- Door de gunstigere ontwikkeling van de economie in 2017 nemen het arbeidsvolume en het aantal banen sterker toe dan eerder werd voorzien. Het aantal vacatures groeit sterker dan eerder geschat.
- De prognose van het aanbod van arbeid is wat lager. De arbeidsparticipatie neemt weer iets toe en is weer op het niveau van 2015.
- WW-ontwikkelingen in 2017 zijn veel gunstiger dan vorig jaar werd voorzien, met name vanwege de lagere instroom.

Tabel 3.1 Geactualiseerde prognose versus de prognose mei 2016

	Voorgaande prognose*		Actuele prognose	
	2016	2017	2016	2017
Vraagkant				
BBP	1,8%	2,0%	2,1%	2,1%
Arbeidsproductiviteit	0,7%	1,1%	0,8%	1,0%
Arbeidsjaren totaal	1,1%	0,9%	1,3%	1,1%
Banen werknemers	1,2%	0,9%	1,5%	1,5%
Banen zelfstandigen	1,0%	1,2%	0,3%	1,0%
Vacatures	5%	1%	12%	4%
Aanbodkant				
Bevolking 15-74 jaar	0,5%	0,7%	0,6%	0,7%
Beroepsbevolking	0,7%	0,9%	0,4%	0,8%
Discrepantie				
Instroom WW	-8%	-4%	-16%	-11%
Uitstroom WW	-2%	-3%	-9%	-8%
WW-uitkeringen (ultimo)	-6%	-7%	-8%	-10%

* Voorgaande prognose voor de arbeidsmarkt uit de 'UWV Arbeidsmarktprognose 2016-2017', mei 2016.

Begrippenlijst

Arbeidsaanbod

Tot de aanbodzijde van de arbeidsmarkt worden alle personen gerekend (werkend of werkloos) die zich daadwerkelijk aanbieden op de arbeidsmarkt (zie Beroepsbevolking). Gemeten in een aantal personen gemiddeld in een jaar.

Arbeidsvolume/werkgelegenheid in arbeidsjaren (CBS, Arbeidsrekeningen)

Arbeidsjaren zijn het aantal banen omgerekend in voltijdbanen (zie ook Arbeidsjaar).

Arbeidsjaar

Een arbeidsjaar komt overeen met de gemiddelde contractuele arbeidsduur van een voltijdwerknemer op jaarbasis. De omrekening per sector vindt plaats door het aantal banen te vermenigvuldigen met de verhouding van de gemiddelde arbeidsduur van alle banen (in diezelfde sector) en de gemiddelde arbeidsduur (in de betreffende sector) behorende bij voltijdbanen. Voor uitzendkrachten wordt bij dit laatste uitgegaan van de gemiddelde arbeidsduur van alle voltijdbanen in de economie.

Bij zelfstandigen en meewerkende gezinsleden wordt voor de gemiddelde arbeidsduur van voltijdbanen door het CBS uitgegaan van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van de zelfstandigen en meewerkende gezinsleden die 37 uur of meer per week werken.

Arbeidsproductiviteit

Het totale inkomen (BBP) dat in het productieproces ontstaat, gedeeld door het totale arbeidsvolume (CBS).

Arbeidsvraag

Banen van werknemers (bezette arbeidsplaatsen) en vacatures (onbezette arbeidsplaatsen).

Banen van werknemers (CBS, Arbeidsrekeningen)

Werknemers zijn personen die arbeid verrichten tegen loon of salaris (Arbeidsrekeningen). De uitkomsten hebben betrekking op het totaal aantal banen van werknemers; mensen kunnen tegelijkertijd een baan hebben bij meerdere werkgevers. Alle banen tellen mee, ongeacht arbeidsduur.

De Arbeidsrekeningen zijn onder meer gebaseerd op gegevens uit de loonaangifte van werkgevers ten behoeve van de heffing van sociale premies en de Polisadministratie van UWV. Gemeten in een aantal personen gemiddeld in een jaar.

BBP (CBS, Nationale Rekeningen)

Het bruto binnenlands product is de toegevoegde waarde van alle goederen en diensten die in het binnenland zijn geproduceerd. De prognoses zijn gebaseerd op de cijfers van het CBS van het BBP tegen zogenaamde basisprijzen. Er zijn constante prijzen van 2014 gebruikt. Dat wil zeggen dat de prijsontwikkeling is gevolgd van de goederen en diensten in de samenstelling van 2014. De toegevoegde waarde die op deze wijze niet door prijsontwikkelingen is verklaard, wordt toegeschreven aan volumeontwikkelingen. We gaan hierbij uit van het BBP zoals dat toegerekend kan worden aan economische sectoren (dus exclusief toegerekende BTW, Belastingen op invoer en subsidies op invoer).

Beroepsbevolking (CBS, Enquête Beroepsbevolking, internationale definitie)

Volgens deze definitie worden tot de beroepsbevolking gerekend: personen met werk en mensen zonder werk (minimaal 1 uur per week) én daarvoor beschikbaar zijn en de afgelopen vier weken gezocht hebben naar werk. Als leeftijdscriterium geldt 15-74 jaar. Het CBS is per 1 januari 2015 overgegaan op de internationale definitie van beroepsbevolking. Daarnaast is de internetenquête gereviseerd. Door de wijzigingen verandert het aantal werklozen per saldo weinig (CBS, 'CBS: werkloosheidsstatistiek wordt beter en goedkoper', persbericht 20 november 2014). Gemeten in een aantal personen gemiddeld in een jaar.

Deeltijdfactor

Quotiënt van arbeidsvolume van werknemers en banen van werknemers volgens de Arbeidsrekeningen van het CBS.

Discrepanties

De verhouding tussen vraagzijde en aanbodzijde op de arbeidsmarkt. Bij een aanbodoverschot overtreft de aanbodzijde de vraagzijde. Bij een vraagoverschot overtreft de vraagzijde de aanbodzijde.

Economische groei

Groei Bruto Binnenlands Product.

Netto arbeidsaanbod

Het verschil tussen de groei van de beroepsbevolking en de groei van het aantal banen.

Participatiegraad (CBS, internationale definitie)

De bruto participatiegraad omvat de werkzame en werkloze beroepsbevolking (15-74 jaar) in procenten van de bevolking (15-74 jaar). De netto participatiegraad omvat de werkzame beroepsbevolking (15-74 jaar) in procenten van de bevolking (15-74 jaar).

Productie

Zie BBP.

Uitbreidingsvacatures

Het aantal uitbreidingsvacatures is het aantal nieuwe vacatures dat ontstaat dankzij de toename van het aantal banen in een bedrijf.

Uitzendkracht

Een persoon die ingeschreven is bij een uitzendbureau en die met dat bureau een arbeidsverhouding is aangegaan tot het verrichten van werkzaamheden op tijdelijke basis voor derden.

Als een persoon meer dan één baan of werkkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkkring waaraan de meeste tijd wordt besteed (CBS).

Upgrading

Door een toenemende complexiteit van de te verrichten werkzaamheden kunnen er voor een bepaald beroep door werkgevers hogere opleidingseisen worden gesteld. In dat geval spreekt men van upgrading van de kwalificatie-eisen (ROA).

Vacatures (CBS, Vacature enquête)

Een vacature is een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. De aantallen vacatures in de UWV Arbeidsmarktprognose zijn altijd de vacatures die in een kalenderjaar ontstaan. De gegevens uit de CBS vacature-enquête vormen de basis. In de CBS vacature-enquête worden bijvoorbeeld ook tot vacatures gerekend:

- Vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten.
- Vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht.
- Open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Tevens wordt op het enquêteformulier van het CBS benadrukt dat een open plaats alleen dan als vacature dient te worden gezien als normale of externe werving is toegestaan. Open plaatsen bij reorganisaties of afslankingen die alleen mogen worden bezet door medewerkers van wie een arbeidsplaats verdwijnt, mogen niet als vacature worden geteld. Op het formulier van de vacature-enquête worden nog voor twee economische activiteiten een uitzondering gemaakt:

- Bij uitzendbureaus, WSW-instellingen en banenpools (werkgelegenheidsprojecten) moeten alleen de vacatures voor het vaste personeel worden opgegeven.
- In het onderwijs dient kortdurende ziektevervangings niet als vacature meegeteld te worden.

Vacaturegraad

Het aantal openstaande vacatures per 1.000 banen van werknemers (CBS).

Vacaturepercentage

Aantal ontstane vacatures in een jaar als percentage van het aantal banen van werknemers.

Vervangingsvacatures

Het aantal vervangingsvacatures is hier gedefinieerd als het aantal vacatures dat ontstaat door vertrek van werknemers in een bedrijf.

Werkgelegenheidsfunctie

Duiding van het relatieve aantal banen in een regio. Dit is berekend als het quotiënt van het aantal banen van werknemers in een regio per duizend inwoners tussen 15 en 75 jaar in diezelfde regio.

Werkloosheid (CBS, internationale definitie)

Volgens deze definitie worden tot de werkloze beroepsbevolking gerekend: personen zonder werk (van 1 uur per week), daarvoor binnen twee weken beschikbaar zijn en de afgelopen vier weken gezocht hebben naar werk. Als leeftijdscriterium geldt 15-74 jaar.

Het CBS is per 1 januari 2015 overgegaan op de internationale definitie van beroepsbevolking. Daarnaast is de internetenquête gereviseerd. Door de wijzigingen verandert het aantal werklozen per saldo weinig (CBS, 'CBS: werkloosheidsstatistiek wordt beter en goedkoper', persbericht 20 november 2014). Gemeten in een aantal personen gemiddeld in een jaar of maand.

Werkloze beroepsbevolking

Zie Werkloosheid

Werknemer

Een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid (werkgever) maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat.

Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed (CBS).

Werkzoekenden

De bij UWV ingeschreven werkzoekenden; voorheen *niet-werkende werkzoekenden* genoemd. Gewoonlijk gemeten in een aantal aan het einde van een maand of een jaar.

WW-percentage

De omvang van het aantal WW-uitkeringen uitgedrukt als percentage van de beroepsbevolking.

Zelfstandigen

Een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht

- in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer),
- als directeur-grotaandeelhouder (dga),
- in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid (meewerkend gezinslid), of
- als overige zelfstandige.

Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed (CBS).

Zelfstandige Zonder Personeel (ZZP)

Een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer) of als directeur-grotaandeelhouder (dga) en die geen personeel in dienst heeft. Overige zelfstandigen worden ook tot de zelfstandigen zonder personeel gerekend.

Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed (CBS).

Lijst van afkortingen

AMR	Arbeidsmarktregio
BBP	Bruto Binnenlands Product
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
EBB	Enquête Beroepsbevolking
EU	Europese Unie
Hbo	Hoger beroepsonderwijs
Lbo	Lager beroepsonderwijs
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
ROA	Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wo	Wetenschappelijk onderwijs
WW	Werkloosheidswet
WWB	wet werk en bijstand
Wwz	Wet werk en zekerheid
Zzp	Zelfstandige Zonder Personeel

Bijlage I Economische ontwikkeling

Economische ontwikkeling als basis voor arbeidsmarktprognoses

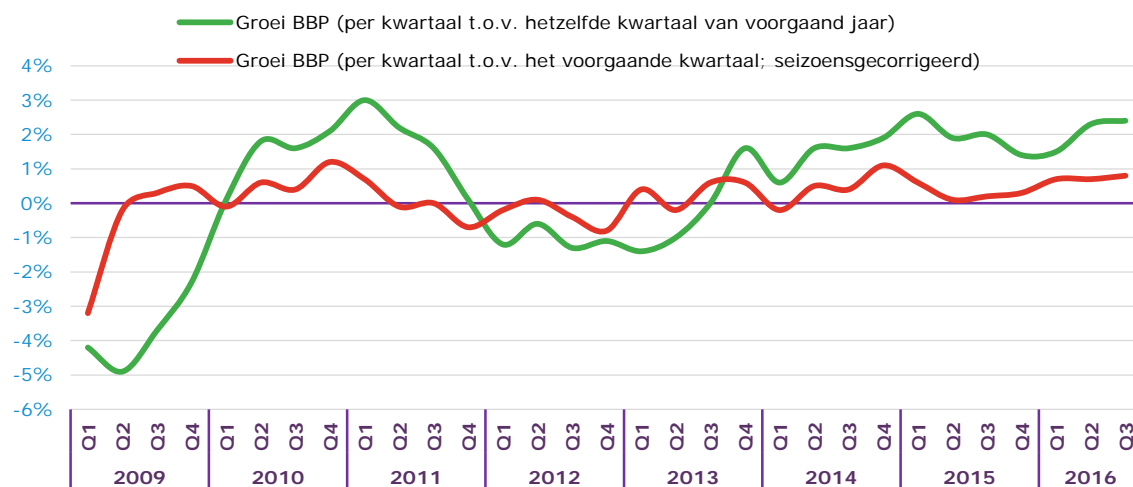
Voor de prognoses van de arbeidsmarkt gaan we uit gegevens over het verdelen van de economie, werkgelegenheid, (beroeps)bevolking en vacatures van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en van de economische vooruitzichten in de Decemberraming 2016 van het Centraal Planbureau (CPB)¹⁷. Het Centraal Planbureau verhoogde afgelopen december de verwachting voor de economische groei met bijna een half procentpunt ten opzichte van de prognose van september 2016 tot 2,1% in 2016 en 2017.

De economie is in het 3de kwartaal 2016 0,8% groter dan in het 2^e kwartaal 2016 (rode lijn in figuur I.1) en 2,4% groter ten opzichte van het 3de kwartaal van 2015 (groene lijn figuur I.1). Zowel de investeringen, consumptie als export groeide in 2016.

Onzekerheid door internationale ontwikkelingen

Volgens het Centraal Planbureau zorgt vooral de stijgende consumptie voor de economische groei, maar dragen ook bedrijfsinvesteringen, overheidsbestedingen en uitvoer daaraan bij. De economie is de cruciale factor voor ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de Nederlandse economie wordt sterk bepaald door internationale ontwikkelingen, zoals ontwikkelingen in Duitsland. Belangrijke risico's voor de economische groei vormen de beleidsonzekerheid in de Europese Unie: de Brexit, de aankomende landelijke verkiezingen in een aantal landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk en de aanhoudende zwakte van economieën in vooral het zuidelijk deel van de eurozone. Naast de ontwikkelingen binnen de EU is er onzekerheid over de gevolgen van de achterblijvende wereldhandel en de door de VS aangekondigde maatregelen om eigen industrie te beschermen (protectionisme). De uitkomsten van de arbeidsmarktprognose hebben dan ook een voorwaardelijk karakter en hangen af van de daadwerkelijke economische groei en het gedrag van werkgevers en werkzoekenden.

Figuur I.1 Economische groei, ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP)

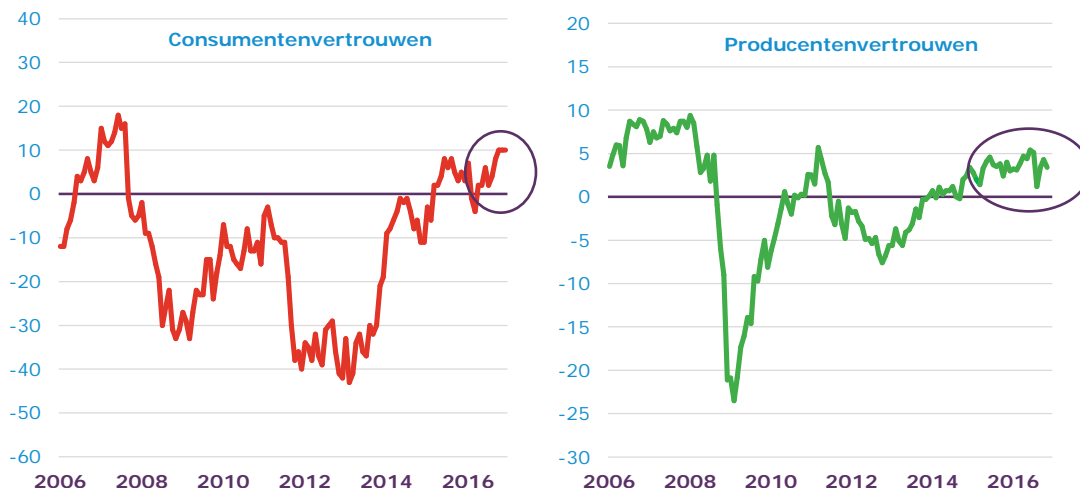
Bron: CBS

Meer vertrouwen in de economie

Het consumentenvertrouwen is bijna een jaar positief, wat terug te zien is in de sterk gestegen consumptieve uitgaven. De producenten zijn al een kleine twee jaar positief, zij verwachten gemiddeld genomen groei van hun omzet (zie figuur I.2). Het positieve producentenvertrouwen leidt tot stijgende bedrijfsinvesteringen: van 3,8% in 2016 naar 4,8% in 2017. De groei van de investeringen in woningen vlakkt in 2017 af maar blijft hoog. De Nederlandse uitvoer groeit meer dan de relevante wereldhandel.

¹⁷ CPB (december 2016). Economisch herstel zet door. Begroting in evenwicht. Decemberraming 2016. Economische vooruitzichten 2017. Den Haag: CPB.

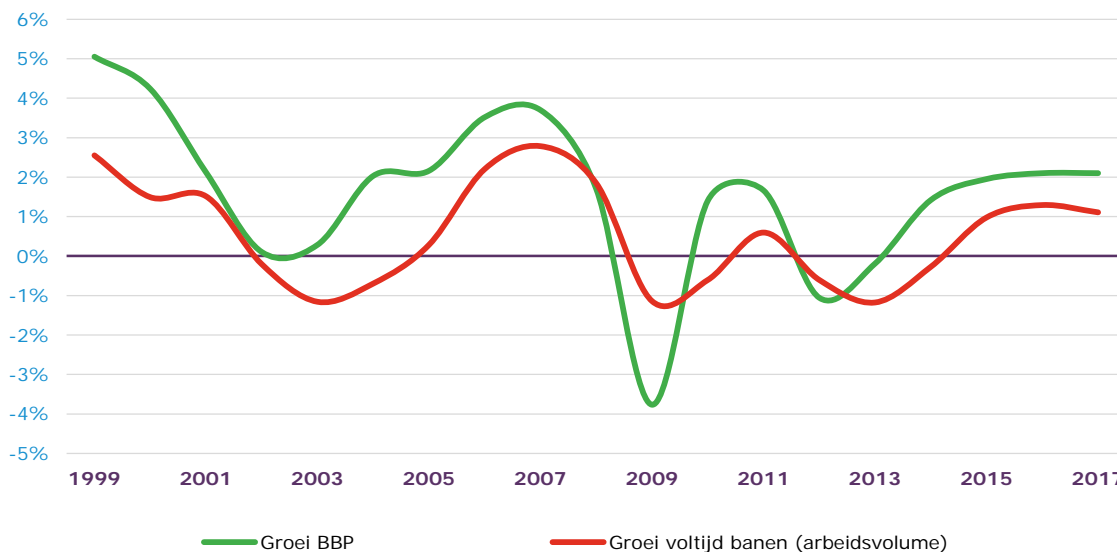
Figuur I.2 Consumenten- en producentenvertrouwen

Ontwikkeling economische groei en arbeidsvolume

Het verloop van economische groei, aantal voltijdbanen en arbeidsproductiviteit is te zien in figuur 1.2. De lijn van de groei van de economie (groei BBP; groene lijn) ligt gewoonlijk boven die van de groei van het aantal voltijdsbanen (rode lijn). Uitzondering zijn 2009 en, in mindere mate, 2012: de economie kromp fors, maar bedrijven waren voorzichtig met het afvloeien van personeel. Bedrijven 'hamsterden' veelal overtollig personeel (labour hoarding). De productiviteit van arbeid daalde daardoor scherp. Het gevolg was dat toen de economie weer groeide, bedrijven niet direct behoefte hadden aan uitbreiding van personeel: eerst werd het al aanwezige personeel vollediger ingezet.

Figuur I.3 Groei economie en arbeidsvolume, 1999-2017 (CBS; prognose UWW)

Bijlage II Sectorindeling

De indeling van de Nederlandse economie is gebaseerd op die van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Die gaat uit van de standaard bedrijfsindeling 2008: SBI 2008. Er zijn hoofdsectoren (aangegeven door een letter), maar soms wordt de prognose op een lager detailniveau gemaakt (aangegeven door een letter en een of meer getallen).

Tabel II.1 SBI-codes van de gehanteerde economische sectoren (landelijk)

SBI codes van de gehanteerde landelijke sectoren	
Landbouw, bosbouw en visserij	A
Industrie	B-E
Bouwnijverheid	F
Detailhandel (incl. auto's)	G: 45, 47
Groothandel	G: 46
Vervoer en opslag	H
Horeca	I
Informatie en communicatie	J
Financiële dienstverlening	K
Verhuur en handel van onroerend goed	L
Specialistische zakelijke diensten	M
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	N: 78
Schoonmaakbedrijven, hoveniers	N: 81
Verhuur en overige zakelijke diensten	N: 77, 79-80, 82
Openbaar bestuur	O
Onderwijs	P
Zorg en welzijn	Q
Cultuur, sport en recreatie	R
Overige diensten (incl. huishoudens)	S-U

Colofon

Uitgave

UWV Arbeidsmarktinformatie en –advies
Januari 2017

Postadres

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Tel. 020 – 687 3176

Auteurs

Katinka van Brakel
Peter Hilbers
Menno de Vries

De prognoses van productie, banen en vacatures naar sector zijn uitgevoerd door:
Onderzoeksbureau Panteia (Wim Verhoeven en Dick Snel).

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2017

